

10 ÅR

SWED
WATCH

En förbättringsresa med svenska företags
hållbarhetsarbete i låglöneländer

ABBA, ABK, ABB, Abetong, AG Food, Albrekts Guld, Alfa Laval, Ankersteds Flodin AB, Ansvar, ANWR Norden AB, AP-fonderna, Apollo, Arbetsmiljöverket, Arbetsrättigheter, Arbetsvillkor, Arctic Kvartsit, Argentina, Arigato Sushi Wok, Arla Foods, Arno Holm, Assa Abloy, Atlas Copco, Audits, Azerbajdzjan, Bangladesh, Barnarbete, Beijer Bygg, Bergfalk och Co, Biltema, Bioenergi, Biologisk mångfald, Blåbärsplockare, Blåtand, Bohmans Fanerkompaniet, Bohus Gatsten & Kantsten, Bondelid, Brasilien, Brio, Broström, Bulgarien, Burma, Cardo Door, Certifiering, Cera, Cheap Monday, Chile, Clas Ohlson, Cloetta, Consafe Offshore, Coop, CSR, Döneria, Collective, Denofa, DR Kongo, Due Diligence, Dönsötank/Donsö shipping, Ecco, Ecuador, Edward Hultén AB, Ekosystem, Elfenbenskusten, Ellos, Energi, Energigivardigheten, Ericsson, ESK-konventionen, Etiopien, Euro Apartments AB, Euroskivverfresh Group, Fackliga rättigheter, Filippinerna, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, Folksam, Forno Romano, Fritidsresor, Fureta, Företagsansvar, Gevalia, Ghana, Gina Tricot, Grekiska Kolgrillsbaren, Gruvdrift, Guatemala, Guldfynd, H&M, Hallbergs guld, Hemtex, Hållbar utveckling, ICA, ILO, Ikea, Kea, Indien, Indonesien, Inköpsmetoder, Interwood AB, Intressentdialog, Investe, Israel, J Lindeberg, Jernhusen, Jordbruk, Julia, Jysk, Kappahl, Kina, Klimatkommission, Kollektivavtal, Konfliktmineraler, Kraft Food, Kundansvar, Kvalitetsfiske, Kvinnors rättigheter, Lantmännen, Landrättigheter, Leröy allt i fisk AB, Leverantörsansvar, Leverantörskedja, Leverantörslistor, Levnadslön, Liberia, Lindex, Lokalfolkning, Lundin Mining, Lundins Blommor och Bär, Malawi, Malaysia, Markirösteringar, Marocko, Mexiko, Midyat Food AB, Migrantarbetare, Miljö, Miljöansvar, Mineralutvinning, Mineral Invest International, Minimilön, Miramar, MQ, Mänskliga rättigheter, Namibia, Naturstenskompaniet, New Wave Group, Nestlé, Nilson Grön, Nordic Granit, Norrskensbär AB, North Trade, Näringsliv, Odd Molly, Olle Svensson, Partiaffär AB, PDR i Lappland AB, Västlunds Vilda Produkter AB, Lomsjö Bär AB, Pakistan, Palestina, Pegon AB, Pensionsfonder, Peru, Pizza Hut, Polarica, Polarn & Fregatt, Produktion, Rabema Service AB, Retail and Brands, Region Skåne, RK Natursten, Rumänien, Rusta, Ryssland, Räk- och Laxgrossisten i Gbg, Saba Fukt & Grönt, Skandinavisk fisk och skaldjur, Sandvik, Saudiarabien, Scorett, SEKAB, Sierra Leone, Sisters and Brothers, Skanska, SKF, Skogsmat, Smycka AB, Social compliance, Socialt ansvar, Sony, Sri Lanka, Staffans Fukt, Staten, Stockholms Läns Landsting, Stora Enso, Sudan, Svea, Swedfund, Svensk Bärkraft AB, Svensk Cater, Svenska Foder, Svenska kommuner, Sverige, Sveriges Kommuner och Landsting, Sydafrika, Tanzania, Tarbit Shipping, Tarkett, Tetra Pak, Textilindustri, Thailand, Tillverkningsindustri

Vakthundens memoarer 1.0

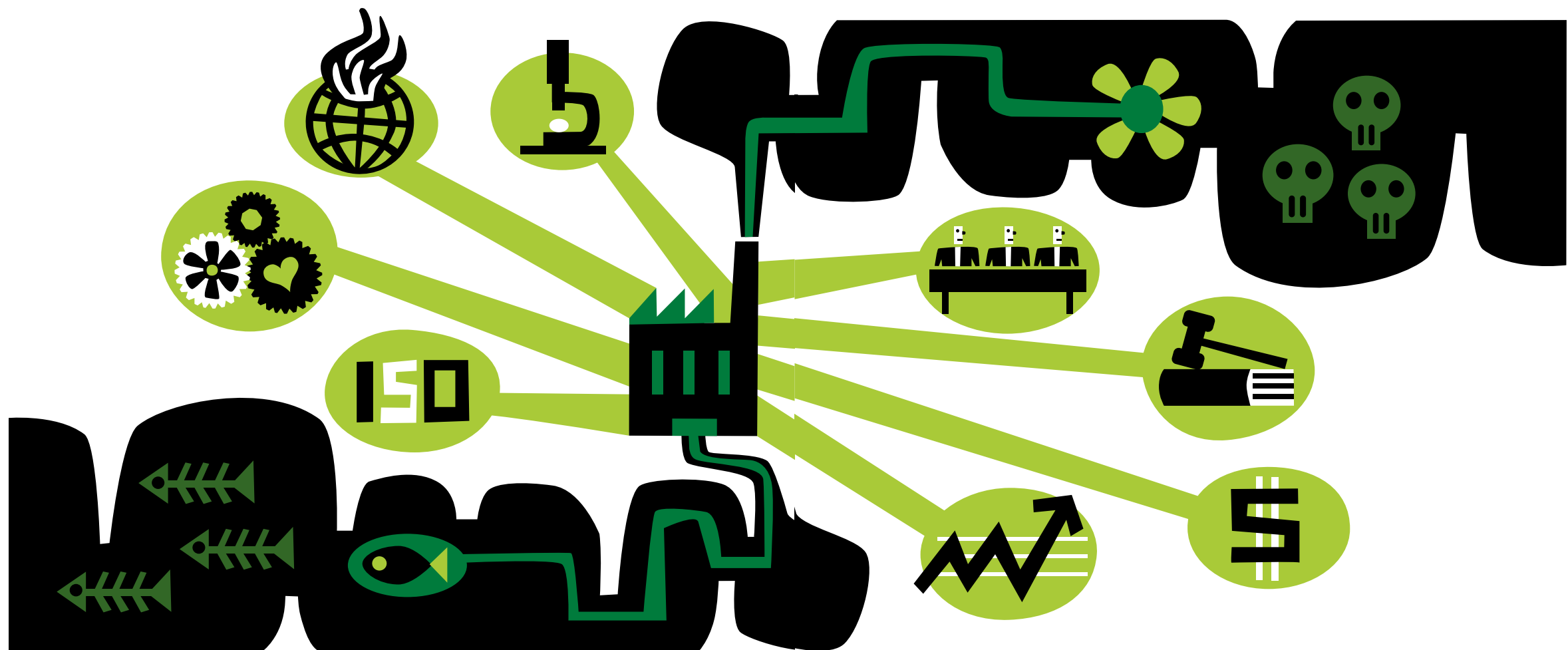
SWEDWATCH HAR PUBLICERAT ETT 60-TAL RAPPORTER. De är fyllda av berättelser och vittnesmål från länder som Peru, Bangladesh, Sierra Leone och Vietnam – och norrländska bärskogar. Alla har en sak gemensamt: de undersöker hur företag tar ansvar för människor och miljö. Sedan starten 2003 har många svenska företag och upphandlande enheter öppnat ögonen för arbetsvillkor längst ner i leverantörs- och produktionskedjan.

SWEDWATCHS GRANSKNING ger resultat för att det ligger i bolagens intresse att minska risker och verka för förbättringar. När de inser att hållbarhet och affärer är korsbefruktande frigörs en kraft som ger skjuts åt förändringar där Swedwatch tittar: på fabrikgolvet i Kina, i metallverkstaden i Pakistan och på kaffeplantagen i Ghana. Att ge röst åt dem som

annars inte hörs, i andra änden av vår konsumtion, ser jag som Swedwatchs viktigaste uppgift. Den här jubileumsskriften vill också lyfta fram andra viktiga röster, mönster och trender som har varit del av den förändringsström som Swedwatch ibland simmar med i, ibland emot. Välkommen till en tioårig vakthunds memoarer!

Viveka Risberg
kanslichef

ILL. LASSE SKARBOVIK

2003 / EU-kommissionen uppmanar till handlingsplan för miljöanpassad offentlig upphandling.

2004 / Upphandlingsdirektiven beträffande hållbar upphandling införs.

2005 / Kyotoprotokollet träder i kraft. FN-rapport om Millennium Ecosystem Assessment lanseras.

2006 / En obekväm sanning av Al Gore. Sternrapporten. ISO 14040/14044.

2007 / EU:s kemikalieförordning REACH. Hållbarhetsrapportering blir obligatoriskt.

2008 / Landstingen inför sin uppförandekod.

FRÅN AVFALL TILL KLIMAT

Under de senaste tio åren har företagens miljöarbete gått från att vara en avskild del av verksamheten, till att vara en affärsdrivande och central del i hela leverantörsledet. Men klimatfrågan **kräver skarpare lagar**, tycker företagen.

ÅR 2003 VAR Corporate Social Responsibility ett relativt oanvänt begrepp. Klimatfrågan hade ännu inte nått ut brett till allmänhet och näringsliv. En viss medvetenhet hade väckts genom Riokonferensen 1992 och Brundtland-kommissionens begrepp »Hållbar utveckling« hade banat väg för en helhetssyn där ekologi, ekonomi och sociala frågor utgjorde tre lika viktiga och nära sammanlänkade delar. Men företagen var ännu ganska fast i den gamla synen på miljöfrågor som synonyma med avfallsfrågor. Miljöarbetet handlade mest om energieffektivisering, resurser och avfallshantering internt, inom företagens egna dörrar.

Media och allmänhet hade dock fått upp ögonen för globaliseringens baksidor redan på 1990-talet: miljöskandaler och barnarbete i Asien till följd av multinationella bolags verksamhet i länder med svag eller dåligt implementerad lagstiftning. Pressade av opinionen tvingades en rad företag med Nike och H&M i spetsen att koncentrera sig på leverantörsleden i Asien.

I miljöarbetet hamnade vattenrening och utsläpp högst på prioriteringslistan, få fabriker hade ens reningsverk. Kemikaliefrågan var inte ny men tidigare hade fokus legat på användarnas säkerhet och hälsa. När miljöeffekterna i produktionsländerna blev uppenbara i form

av utsläpp i floder och negativa hälsoeffekter, vidgades kemikaliearbetet till att inkludera säkerhet för arbetare och miljö i produktionslandet. Företagen började intressera sig för råvaru- och vattenfrågor. Successivt analyserade allt fler bolag vilken påverkan deras verksamhet fick på ekosystemtjänster — och vilka ekosystemtjänster verksamheten i sin tur var beroende av. Insikten att man behövde dessa tjänster, inte minst vatten, drev på bolagen i sitt arbete att minska den negativa påverkan.

När Al Gores film »En obekvämlig sanning« spreds över världen 2006 och följdes av Stern-rapporten samma år, förlorades en del av helhetsgreppet på miljöarbetet. Både filmen och rapporten beskriver följderna av den globala uppvärmningen. Medierna fylldes av bilder på isbjörnar på krympande isflak och glaciärer som smälte och rasade ner i havet. Många företag reagerade genom att utveckla klimatpolicies och inledde ett arbete för minskad klimatpåverkan.

ENLIGT STERNRAPPORTEN, som beställdes av den brittiske finansministern Gordon Brown, skulle det bara kosta en procent av världens samlade bruttonationalprodukt fram till år 2050 att bromsa de skenande växthusgasutsläppen, om det gjordes i god tid. Rapporten fick viss kritik för sin alltför dystra framtidsbild men blev en viktig referenspunkt. Företag och konsument

konsumtion har överskridit flera gränser för vad naturen tål och att vi är på väg att överskrida ytterligare fler. Takten på utrotning av biologisk mångfald är allt för hög för att kallas hållbar och när det gäller klimatfrågan har inga framsteg gjorts. Företagen har börjat arbeta mer aktivt med till exempel energibesparingar och effektiviseringar. Men den minskningen äts upp av andra faktorer i samhället, som till exempel ökad konsumtion.

TROTS EN TYDLIG DISKUSSION bestäms takten i miljöarbetet av marknadsekonomin, som är beroende av konsumtion. Så länge inte dessa förutsättningar diskuteras mer och så länge företagen inte anpassar sig efter nya förhållanden kommer inte mycket att hända. Trots ökat fokus på hållbarhet har de flesta företag fortfarande höga vinstkrav och snabba produktionscykler, något som är svårt att förena med hållbarhet. Flera företag efterfrågar skärpta regelverk kring klimat och hållbar utveckling men beslutsfattarna halkar efter. Många företag som Swedwatch talar med säger att det skulle vara oerhört mycket enklare att gå vidare i arbetet med tydligare ramverk och det skulle även förenkla för konsumenterna.

I kristallkulan då? Företagen kommer att utveckla sitt kundansvar och ställa samma krav på kunder som på leverantörer. Begreppet CSR

2009 / Planetary Boundaries av Johan Rockström. Andelen förnybar energi i Sverige, 48,1%.

2010 / FN:s konferens om biologisk mångfald äger rum och REDD-systemet etableras.

2013 / EU:s nya biocidförordning träder i kraft och fiskereform röstas igenom. Landstingen inför Uppföljningsportalen.

började göra klimatsmarta val, men i viss mån glömdes andra viktiga miljöfrågor bort. En forskare beskriver det som att »alla sprang på samma boll«.

Professor Johan Rockströms artikel om Planetary Boundaries som publicerades 2009 var banbrytande och i högsta grad en visselpipa. Den identifierar nio biofysiska gränsvärden och kritiska tröskleffekter i jordens miljö som mänskligheten bör hålla sig inom. Larmet om att vår påverkan på miljön kan leda till plötsliga globala miljöförändringar bidrog till insikten om miljöhot som övergödning, kemikalieutsläpp och förlust av biologisk mångfald. Idag vet vi att vi genom vår produktion och

ersätts troligen av »hållbarhet« och därmed är vi tillbaka i Bruntlandkommissionens tredelade hållbarhetsbegrepp som omfattar de sociala, ekonomiska och ekologiska aspekterna. Det kommer att bli allt tydligare att ansvaret för att bidra till en hållbar utveckling inte ligger hos en part. Därför kommer vi att få se fler samarbeten mellan olika aktörer såsom företag, civilsamhälle och myndigheter, något som i sin tur kommer bidra till ökad öppenhet. Ledorden inför de närmaste åren kommer förhoppningsvis vara hållbarhet genom samarbete och öppenhet.

/ MARIA COSNIER

IKÄLLORI Fredrik Moberg, Stockholm Resilience Center, Lisa Sennström, Miljöstyrningsrådet.

HÅLLBARHETS-STAFETT

Vi bad 10 ledande experter inom mänskliga rättigheter och miljö att sammanfatta det senaste decenniet. Och blicka framåt >

DAVID ISAKSSON
Konsult, journalist och
vd för Global Reporting

1 > FÖRETAG I DIKTATURER

»KALLHAMRADE KAPITALISTER BLIR ALLT BÄTTRE PÅ ATT GÖRA SAKER RÄTT«

HÄROMDAGEN SATT JAG på en lånad stol hos marknadschefen på en stor multinationell koncern i Colombias huvudstad Bogotá. Hennes företag hade precis inlett ett samarbete med en välkänd biståndsorganisation och jag hade hängt med för att lyssna. Men marknadschefen var inte nöjd: »Jag vill göra något konkret, själv. Kan inte ni ta med mig som volontär, åtminstone någon vecka?«, bad hon sina samarbetspartners.

Colombia — ett land vi förknippar med våld och övergrepp. Och här satt alltså en ung, kvinnlig chef på ett stort multinationellt företag och bad att få göra något gott. Hur var det möjligt? Att globaliseringen innebär att multinationella koncerner enkelt kan flytta produktionen till de länder där lönerna är som lägst är välkänt. Men globaliseringen innebär också att modernt managementtänkande och insikt om företagens ansvar sprids på ett helt annat sätt än tidigare.

Vi har alla en tendens att fästa oss vid det som är problematiskt, medan positiva förändringar obemärkt sveper förbi. Många företag vill dessutom ha det så. De vet att den som märks och sticker ut, sannolikt åker på den första snytingen. Därför ligger de hellre lågt.

Men medan kallhamrade kapitalister blir allt bättre på att göra saker rätt placerar sig staten konsekvent i lägsta divisionen när det gäller etik och ägaransvar. Trots vackert formulerade ägarinstruktioner fortsätter korruptionen och döljandet av sanningen.

Telia, Vattenfall och AP-fonderna agerar som om världen utanför kontorsrummens

glasväggar inte gick dem. Jag tänker på samtalet med Diodora i Guatemala som genom ett under överlevde mördarens kulor efter att hon vägrat sälja sin mark till gruvföretaget, det gruvföretag där du och jag är delägare i genom AP-fonderna. Men när jag konfronterar AP-fondernas etikansvarige får jag bara floskler till svar.

Då blir jag desto mer imponerad av hur Millicoms etikansvarige beskriver problematiken med att sälja kontantkort i DR Kongo. I denna uppochnedvända värld framstår kallhamrade Stenbecks-kapitalister som mer ansvarsfulla än den svenska staten.

Så kan det gå, som Kurt Vonnegut skulle ha sagt. ●

EMMA IHRE
Ansv. hållbart företagande,
Finansdepartementet

2 > STATLIGA BOLAG OCH HÅLLBARHET

»DET ÄR CENTRALT ATT STORA BOLAGS- ÄGARE SOM STATEN VISAR PÅ LEDARSKAP«

I SLUTET AV 90-TALET ifrågasatte en ledarskribent i DN om det var lagligt för KPAs fondbolag att ta miljömässig och etisk hänsyn i sina investeringar – om de hade rätt att exkludera bolag på grund av bristande hantering av miljömässiga och etiska frågor. Mycket har hänt sedan dess. Frågan om bolag har ett ansvar utöver att leverera hög avkastning till sina ägare har övergått till en debatt om hur långt företags och investerares ansvar sträcker sig. Hur kan bolag exempelvis säkerställa att underleverantörer agerar i linje med bolagets värderingar och policy? Hur arbetar de fram långsiktiga, hållbara affärsmodeller?

Hållbart företagande finns idag integrerat i bolagsstyrningen av de 53 statligt ägda bolagen, en portfölj som inkluderar spännande

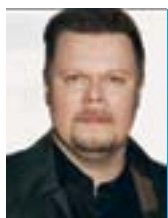
Tillverkning av
komponenter
till mobiltelefoner
i Guangdong,
Kina, 2009.

FOTO SÄCON

bolag som TeliaSonera, Vattenfall, Dramaten, SJ, Akademiska hus och Jernhusen. Genom att rekrytera personer till våra bolagsstyrelser som förstår att hållbart företagande är en viktig fråga för oss som ägare (dvs. svenska folket), finns förmågan att arbeta strategiskt med frågor som anti-korruption, arbetsvillkor, mångfald och mänskliga rättigheter. På så sätt skapas ett värde i bolagen på lång sikt för olika intressenter. Vi ställer krav på styrelserna att fastställa strategiska hållbarhetsmål som kopplar till deras affär, som är utmanande och möjliga att följa upp.

Det är helt centralt att stora bolagsägare som staten visar på ledarskap i dessa frågor. Företag och investerare utgör otroligt effektiva verktyg för att skapa en bättre värld. Dels för att de kan producera varor och tjänster som världen behöver och dels för att de genom en hållbar social och miljömässig produktion och verksamhet kan skapa värde för människor och miljö. Vår utmaning idag ligger i att utbilda personer i maktpositioner i hållbart företagande och tydliggöra hur de kan bidra. Min tydliga erfarenhet är att personer som förstår frågan och ser hur de genom sitt styrelseuppdrag, sin VD-roll eller som politiker kan bidra till en hållbar utveckling i världen, omgående tar sig an utmaningen med full kraft. ●

CHRISTER WÄLIVAARA
Kanslichef, LO-TCO
Biståndsnämnd

3 > FACKLIG ORGANISERING

»FÖRETAG HAR ALLT ATT VINNA PÅ ATT STÄRKA RESPEKTEN FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER«

DE SENASTE TIO ÅREN har utvecklingen av uppförandekoder utvecklats till en kraftfull CSR-trend. Men det finns fortsatt mycket kvar

att göra när det gäller inkludering av de egna anställda och anställda hos företagens leverantörer. Många företag ser en direkt ekonomisk koppling till arbetsmiljö och klimat, men är sämre när det gäller sociala villkor. Rätten att organisera sig fackligt är inte bara en mänsklig rättighet, utan skapar också mindre oro på arbetsplatserna och arbetsmarknaden. Företag har alltså allt att vinna på att stärka just respekten för mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Genom åren har också fler anställda blivit medvetna om sina rättigheter. Däremot är det för få som fått se verklig förändring. Förutom att konsumenterna börjat vakna i frågan om ansvarsutkrävande och att media fått upp ögonen för den ibland extrema arbetskrafts-exploateringen i produktionskedjan är det alltså tveksamt om CSR-arbetet i verkligheten gett så stora effekter för de anställda i produktionsländerna.

NÅGOT SOM DOCK FÖRBÄTTRATS är antalet kollektivavtal på arbetsplatserna och fackliga organisationer som kan hävda arbetstagar-nas rättigheter. I vissa fall har vägen gått genom globala ramavtal mellan globala fack och multinationella företag, som öppnat för dialog mellan företaget och de fackliga organisationerna. Många gånger har också andra sociala rörelser och NGO:s hjälpt till att skjuta fram frågorna, speciellt i länder där facklig organisering inte alls tillåts.

Den starka CSR-trenden har under åren resulterat i att det också utvecklats en skog av CSR-konsulter, som agerar på uppdrag av en part. Ett hållbarhetsarbete som bygger på dialog har bättre förutsättningar att göra verklig skillnad för de anställda. Därför bör de anställda och deras fackliga organisationer involveras mer i företagets genomförande arbete med koder och ansvarstagande.

En av de stora frågorna är hur vi skapar en långsiktig dialog om arbetsvillkoren mellan företag, fackföreningar, sociala rörelser och regeringar. LO-TCO Biståndsnämnd vill gärna se mer tillväxt och jobbskapande men vi vill också se att fler kan dra nytta av det. Vi har därför valt att arbeta intensivt med utvecklingen av FN:s nya utvecklingsmål där

vi tillsammans med världsfacket driver frågor om full sysselsättning, schysta arbetsvillkor och ett grundläggande socialt trygghetssystem. Utmaningen är att få alla stater att ställa sig bakom detta samt att utveckla vad vi kallar för en hållbar inkluderande tillväxt i alla världens länder. För så länge vi inte löser fattigdomsproblematiken, löser vi inte heller klimatkrisen.

Swedwatch är ett initiativ som under åren mognat och som agerat som en watchdog för svenska företag utomlands. Jag tycker personligen att det är dags att Swedwatch och fackföreningar i Sverige samverkar mer strategiskt. Fackens roll som förhandlare kan stärkas av Swedwatches roll som granskare. Men det måste också finnas förståelse och vilja att lära av varandra. Tillsammans kommer vi kunna höja nivån för det svenska CSR-arbetet. ●

ANNA NILSDOTTER
Vice vd, Enact Sustainable
Strategies

4 > MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH FÖRETAG

»INDIVIDEN HAR FÅTT HELT NYA MÖJLIGHETER ATT SJÄLV BERÄTTA OM ÖVERGREPP OCH MISSFÖRHÅLLANDEN«

I MARS 2013 MODERERADE jag en paneldiskussion om mänskliga rättigheter och företag under ett seminarium på Utrikesdepartementet. En av frågorna som diskuterades var företagens förväntningar på regeringen. Flera ledande multinationella företag medverkade och deras budskap var enhetligt: Gärna mer aktivitet från regeringens sida. Gärna mer samarbete mellan näringsliv och politik. Gärna politiska påtryckningar om arbetsvillkor och löner gentemot de låglöneländer som idag tillverkar de flesta av våra varor.

Budskapet är inte helt nytt, men för-

vånade ändå många av deltagarna. Det är också ett budskap som stämmer dåligt med den bild som ofta målas upp i medier. Personligen kunde jag inte låta bli att tänka på den universitetskurs i »globalisering och barnarbete« som jag läste år 2002. Jag fick ett sänkt betyg när jag argumenterade för att problemet med barnarbete skulle kunna lösas om företagen betalade levnadslöner till de vuxna arbetarna. Läraren menade att detta var fullständigt orealistiskt – varför skulle företagen vilja göra det?

Ja, varför? Och vad har hänt under det dryga decennium som gått sedan dess?

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER HANDLAR formellt sett om statens förhållande till individen. Men i en värld där globalisering och privatisering möblerat om ansvars- och maktförhållanden har företag seglat upp som en viktig aktör när det gäller mänskliga rättigheter. Omvärldens krav har ökat. Ideella organisationer har envist rapporterat, lobbat och utbildat. Utbredningen av sociala medier har varit explosionsartad. Individen har fått helt nya möjligheter att själv berätta om övergrepp och missförhållanden. Röster och bilder kan nå oss på en sekund genom vår telefon, surfplatta, dator eller tv. Och företag har lyssnat och förstått att det finns många exempel på hur mänskliga rättigheter och goda affärer går hand i hand.

År 2011 presenterades FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Principerna är ett ambitiöst försök att flytta fram normer och förväntningar på företag, alldeles oavsett vad den formella folkrätten säger. Och många företag har tagit till sig budskapet. Företag ska som alla andra i samhället respektera mänskliga rättigheter. Alla mänskliga rättigheter. Vi pratar inte längre bara om barnarbete och minimilön, utan exempelvis om rätten till mat, vatten och yttrandefrihet.

Mycket har blivit bättre, men det är en lång väg kvar. Medan vissa företag genomför omfattande riskanalyser och ambitiösa förändringsprogram och ligger långt före politiska aktörer i sin förståelse av frågorna, finns det andra företag som inte har hängt med alls

»Jag plockar 100 kilo blåbär om dagen.
Det kan vara tufft, men skörden av socker-
rör i norra Thailand är jobbigare.«

Nakhon, Västerbotten, 2013.

i utvecklingen. För att företagen ska kunna prioritera frågorna krävs det kunskap, tid och resurser. Och från det omgivande samhället behövs fortsatta konsumentpåtryckningar, kampanjer och politisk vilja för att arbetet ska gå åt rätt håll. ●

KARIN LEXÉN

Avd. chef för Världsvattenveckan och internationella processer, SIWI

5 > VATTEN

>>VIKTIGT ATT SWEDWATCH FOKUSERAR PÅ DE SEKTORER SOM BEHÖVER EN BLÅSLAMPA<<

DE SENASTE ÅREN HAR vattenfrågan vuxit sig stark, då många har kommit till insikt om den globala vattenkrisens inverkan på företagens produktionsmöjligheter. Stora multinationella livsmedelsrelaterade företag som Unilever, Nestlé, Pepsi och Coca Cola har antagit ambitiösa policies och program för en hållbar vattenanvändning.

En annan bransch som engagerat sig i vattenfrågorna är textil- och modebranschen där globala företag som Levis, H&M och Ikea visar framfötterna. I Sverige har vi initiativet Swedish Water Textile Initiative, där 35 företag tillsammans med SIWI tagit fram riktlinjer för en hållbar vattenanvändning i produktionen.

En ny sektor på frammarsch är energisektorn, som bara under det senaste året vaknat upp rejält gällande vattenresursernas betydelse för en säker energiproduktion. En stor utmaning är att företaget tar ansvar för hela området inom vilket det verkar, när det gäller vatten för hela avrinningsområdet. (Det finns goda exempel på detta, till exempel ett nytt samarbete mellan WWF och H&M, liksom STWI:s riktlinjer.)

Landskapet kring företagsansvar ser delvis annorlunda ut nu än för tio år sedan.

Många företag ligger långt framme. Samtidigt finns det många företagsledare som inte är så intresserade av aktivt hållbarhetsarbete. Vissa sektorer är värre än andra. Till exempel lämnar hela finanssektorn mycket i övrigt att önska. Därför är det viktigt att en organisation som Swedwatch fokuserar på de sektorer som verkligen behöver en blåslampa.

Det finns en rädsla hos många företag med goda hållbarhetsambitioner att gå ut och berätta om allt man gör, eftersom man då kan komma att granskas med ett ännu tuffare mått och bli »uthängd« i media. Det tråkiga är att detta medför att inte alla goda exempel lyfts fram, vilket bromsar utvecklingen mot ökad hållbarhet. Denna problematik behöver företagen jobba med själva, de behöver bli lite modigare. Men en organisation som Swedwatch kan också bidra med att ge positivt stöd till ambitiösa företag. ●

LIN LERPOLD

Docent vid Handelshögskolan i Stockholm

6 > FORSKNING

>>ETT FÅTAL CIVIL-SAMHÄLLSAKTÖRER HAR UTVIDGATS TILL SJU MILJARDER OLIKA INTRESSENTER<<

PÅ TIO ÅR HAR VI UPPLEVT att antalet Facebook-användare gått från noll till över en miljard användare, extrem fattigdom har minskat till nästan hälften och betydelsen av civilsamhällsaktörer och sociala entreprenörer har ökat explosionartat. Samtidigt har globala ekonomiska kriser, växande klyftor mellan samhällsgrupper och en accelererande urbanisering bidragit till att fler människor nu bor i städer än på landsbygden.

Sett från mitt forskarperspektiv kan förändringarna det sista årtiondet även speglas i utvecklingen av företagens hållbarhetsarbete. Ökad internetanvändning har påverkat

FOTO AMY HELENE JOHANSSON

Monsunperioden har inte börjat, ändå är gränderna där textilarbetarna bor vattenfyllda. Under regnperioden flödar vattnet in i skjulen. Dhaka, Bangladesh, 2012.

informationsflödet och ökat kunskapen om händelser på andra sidan jorden, men även vår känsla av närhet och ansvarstagande. Informationen sprids snabbare och utan censur på ett sätt som är bra men som också har baksidor. Företag måste nu fundera på allvar hur de ska jobba med sina intressentdialoger, eftersom de gamla etablerade relationerna med ett fåtal civilsamhällsaktörer har utvidgats från ett fåtal aktörer till sju miljarder olika intressenter.

Att den extrema fattigdomen har minskat och urbaniseringen ökat, har lett till att multinationella företag har skiftat sitt primära fokus från låga kostnader i utvecklingsländer till ökade möjligheter på medelinkomstmarknader. Detta jagande efter nya marknader i utvecklingsländer går ofta under namnet "Base of the Pyramid"-strategier, något som blivit starkt kritiserat. Här hävdar företagen att de bidrar till förbättrade arbetsvillkor och ökad levnadsstandard samt kommer med innovativa lösningar på sociala problem. Kritikerna tar ofta upp den ökade spridningen av västvärldens konsumtionsmönster, utkonkurrerade lokala aktörer och utnyttjande av fattiga bönder eller fabriksarbetare.

DE GLOBALA EKONOMISKA KRISERNA har även bidragit till att företagets hållbarhetsarbete blivit mer kostnadseffektivt och integrerat i värdekedjan, samt ökat fokus på nya hållbara produkter och affärsmodeller. Företagen har mer än någonsin accepterat att hållbar utveckling är nödvändig och angår dem. Samtidigt hamnar fokus på att hållbarhetsarbete måste vara ekonomiskt lönsamt för att genomföras snarare än på de makroekonomiska systemändringar vi behöver för en hållbar utveckling.

Den positiva utvecklingen försätter under nästkommande årtionden när nästa generation företagsledare får inflytande. Det är med stor glädje jag ser vilka önskningar våra studenter har, och vilka krav de ställer på sina liv och sin omvärld. Numera är det lika självklart att jobba i Indien eller Kina som i London. Att starta organisationer med samhällssyften är mer legitimt än att vilja tjäna snabba pengar, nu vill de jobba i viktiga organisationer som just Swedwatch. Stort grattis till de tio viktiga år som gått och de viktiga tio år som kommer! ●

NICLAS IHRÉN
Strategichef, Respect
Sustainable Business

7 > HÅLLBARHET

»UTOMLANDS BÖRJAR PENSIONS FONDER LÄMNA OLJEBOLAGEN – NÅGOT VI INTE SETT I SVERIGE ÄNNU«

FÖR TIO ÅR SEDAN STOD JAG vid ett personligt vägval. Efter allt fler ohållbara affärer inom näringslivet valde jag att byta spår och helt fokusera på hållbar utveckling. Under dessa tio år har det å ena sidan hänt väldigt mycket: tidigare icke-frågor har blivit centrala i bolagsstyrelserna. Många internationella koder för socialt ansvarstagande är etablerade, och man kämpar med strukturer för målstyrning, ledningssystem och rapportering för att täcka mänskliga rättigheter, miljöpåverkan och antikorrupcion.

Å andra sidan fortsätter den övergripande globala utvecklingen åt fel håll i många avseenden. Miljö- och resursfrågor rörande klimat, vatten, ekosystem, kemikalier och landanvändning fortsätter åt fel håll. Likaså ökar den ekonomiska obalansen i världen och flertalet av FN:s sociala millenniemål kommer knappast att nås. Slutsatsen, som blir allt tydligare, är att en hållbar utveckling kräver systemförändringar.

I näringslivet märks detta genom att fokus på innovation och mer radikal förändring ökar kraftigt. Transparens och dialog mellan samhällets aktörer ökar. I finanssektorn diskuteras vad »hållbara investeringar« faktiskt innebär. Utomlands börjar pensionsfonder lämna oljebolagen – något vi inte sett i Sverige ännu. De sociala entreprenörerna hyllas i media och av politiker.

Analys av hur en verksamhet verkligen kan bidra till en hållbar utveckling är mer krävande än att sätta styrsystem och få rapportering på plats.

Affärsidéer och produkter behöver ofta förändras i grunden, vilket är mycket svårare.

Och ärligt talat så hanteras frågorna i de flesta organisationer ännu inte på en nivå där detta är möjligt.

Systemförändringar ställer högre krav på oss alla: företag, lagstiftare, konsumenterna och civilsamhället. ●

ANNA LINUSSON
Miljöchef, Stockholms Läns
Landsting, 2003-2011

8 > OFFENTLIG UPPHANDLING

»DEN LEVERANTÖR SOM HAR SLAV-ARBETARE KAN PRODUCERA TILL EN LÅG KOSTNAD«

2004 FICK JAG SOM ETT av mina första uppdrag i Stockholms Läns Landsting ta över arbetet med att enligt politiskt beslut »utvidga miljöredovisningen till att bli en hållbarhetsredovisning«. De flesta verkade vara överens om att hållbarhet bestod av tre delar: miljö, ekonomi och sociala aspekter men det fanns ingen definition av vad de sociala aspekterna egentligen var. Detta ledde senare till att SLL gick med i arbetet för att ta fram en internationell standard för socialt ansvarstagande, ISO 26000.

SLL var bra på att ställa och följa upp miljökrav i upphandlingen, men vid denna tid var det förbjudet enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) att ställa krav som handlade om hur varan producerats, kraven fick enbart handla om produktens inneboende egenskaper. De andra två stora sjukvårdshuvudmännen, Region Skåne och Västra Götalandsregionen, visade också intresse. 2006 startades ett gemensamt projekt för att arbeta fram en uppförandekod för sociala krav i upphandling. Samtidigt aviserades en lagändring i EU:s upphandlingsregler som gjorde det möjligt att ställa sociala krav.

Kraven arbetades fram med beaktande av det arbete som pågick internationellt med ISO-standarderna. Vi hade inget tydligt politiskt

uppdrag, arbetet var tjänstemannadrivet. Precis innan koden var helt färdig granskade Swedwatch och Kalla Fakta hur saxar och textilier till vården producerades under undermåliga förhållanden. Rubrikerna ledde till att politiker fick stå till svars och snabbt försåg vi dem med information om arbetet som pågick så att de kunde berätta om detta. Med facit i hand var det här sannolikt en bidragande faktor till att uppförandekoden ett tag senare antogs av ett enigt landstingsfullmäktige.

Den leverantör som har slavarbetare som arbetar orimliga arbetstider till undermåliga löner kan självklart producera sina produkter till en låg kostnad. Om en offentlig upphandlare huvudsakligen går på produktkvalité och lägsta pris så är risken stor att leverantören inte tar något ansvar. Därför är det nödvändigt för offentlig sektor att alltid arbeta med krav på socialt ansvarstagande, samt att följa upp dessa och låta det bli konsekvenser om en leverantör bryter mot dem.

Sedan jag lämnade landstinget har ytterligare förändringar i LOU skett. Så jag hoppas att även möjligheterna till konsekvenser, uppföljning och kunskapsöverföring mellan upphandlare har ökat. En ny och bättre spelplan ligger framför oss men matchen är långt ifrån över! ●

MATS WINGBORG
Frilansjournalist

9 > UPPFÖRANDEKODER

»TYVÄRR BITER PROTESTERNA BÄTTRE NÄR DE SPRIDS TILL VÄSTVÄRLDEN.«

HÖSTEN 1996 BLEV JAG INBJUDEN till Sveriges Televisions lokaler vid Gärdet i Stockholm. Jag höll föredrag om de globala produktionskedjorna och om hur man undersöker företag. En av dem som lyssnade var Cecilia Zadig.

Hon skulle bli redaktör för det program som skulle sändas året därpå, Senaste mode — till vilket pris?. Det som väckte mest uppståndelse var att fabrikena lade ut tillverkning på hemarbetare. I ett hem sydde en nioårig flicka kläder åt H&M. Två andra flickor berättade att de arbetat till midnatt och att de tjänade två kronor om dagen.

Få mediala inslag har fått sådan betydelse som Zadigs dokumentär, men det vore att förenkla alltför mycket att påstå att det bara var det mediala trycket som fick klädföretag att anta uppförandekoder. Vid många av de asiatiska klädfabrikerna var arbetarna oorganiserade. De nationella lagarna var i och för sig ofta hyfsade, men myndighetsutövningen var svag och korrupt. Såväl företag som fackföreningar insåg att det uppstått ett glapp i regelverket. Utan tvekan behövdes ett nytt verktyg. Samtidigt fanns en oro för att företagens uppförandekoder skulle bli ett dominerande verktyg istället för kollektivavtal och nationella lagar.

I DAG DRAR JAG MIG TILL MINNES det tryck som TV-programmet 1996 skapade. 17 år senare inträffade en ny sak som skapat en ännu starkare press mot företagen: kollapsen av byggnaden Rana Plaza i Bangladesh den 24 april 2013 som ledde till att fler än 1 100 klädarbetare dödades. Effekterna har blivit många. En är att ett stort antal företag har skrivit under ett avtal som ska förhindra liknande olyckor i framtiden. Andra följer blev en snabb annonsering av höjda minimilöner och att facklig organisation tillåts på fabrikena. Varför hade dessa förändringar inte skett tidigare? Måste det ske allvarliga olyckor eller kritisk mediebevakning för att företagen ska agera?

Ett annat exempel på hur förändringar kommer till stånd handlar om de sandblästrade jeansen i Turkiet. För att få jeansen att se slitna ut användes en arbetsmetod som med stor sannolikhet leder till stendammslunga. Många arbetare dog eller skadades allvarligt under början 2000-talet, men inget hände i Turkiet. Först när de turkiska arbetarna kom till Sverige och det blev ett svenskt opinionstryck hände något. 2009 förbjöds sandblästringen i Turkiet – tyvärr biter protesterna bät-

tre när de sprids till västvärlden och till länder där beställarföretagen har sina huvudkontor.

De farhågor som en gång väcktes när de svenska klädföretagen antog uppförandekoder har fortfarande giltighet. Fackliga organisationer är förskräckta över att den stora mängden uppförandekoder inte har banat väg för kollektivavtal och i Indien anser politiker att företagens koder kommit att ersätta arbetsmarknadslagarna. Vad som blir nästa steg i utvecklingen återstår att se. ●

MARIANNE BOGLE
Verksamhetsansvarig,
CSR Sweden

**10 > CSR OCH
FÖRETAGSANSVAR**

>>DET SKAPAR VÄRDE FÖR ETT FÖRETAG ATT TA ANSVAR I DET SAMHÄLLE MAN VERKAR. <<

I BÖRJAN AV 2000-TALET var jag alltid lite orolig när jag kom tillbaka från semestern. Skulle CSR fortfarande vara på tapeten? Den oron har jag släppt idag — nu har jag ett hopp om att få vara med den dag då CSR fullt ut är integrerat i både affären, styrelserummet, ledningsgruppen och den finansiella rapporten. Och att det den dagen finns system och styrning så att företagens medarbetare vet hur de ska jobba mer hållbart i sin dagliga verksamhet.

Jag är övertygad om att det skapar värde för ett företag att — i samverkan med intressenter — ta ansvar i det samhälle man verkar i, minska sin negativa påverkan och öka sin positiva. Men det kanske inte klingar till i kassan på samma sätt som när man gjort affärer tidigare.

Vad som behövs för att vi ska komma dit är utbildning, tydligt ledarskap som vågar ta ställning — och samarbete över gränserna. Och en stor portion ödmjukhet. För det är inte lätt att integrera hållbarhet i hela affären. ●

10 ÅR MED SWED- WATCH

Ett 60-tal rapporter om 120 företag i 40 länder har väckt debatt och lett till förändring. Vi har saxat ur några >

VAD DIN MIDDAG ÅT TILL FRUKOST

VÄRLDSHAVEN FISKAS UT i ett högt tempo. 2011 reste Swedwatch till Thailand och granskade fisket bakom produktionen av fiskfoder, det foder som används i odling av jätteräkor och norsk lax. Fokus låg på konsumtionen av jätteräkor och lax på svenska restauranger.

Vi är sämre på att ställa miljökrav på maten vi äter på restauranger jämfört med när vi handlar i butik. Fem restaurangkedjor och tolv importörer och grossister kontaktades för att klarlägga hur branschen agerar gällande import och inköp av odlad fisk och skaldjur. Restaurangerna Arigato Sushi Wok, Forno Romano, Grekiska kolgrillsbaren, Pizza Hut och Vapiano fick frågor om inköpen av jätteräkor och odlad lax, varifrån råvarorna kommer, vilka leverantörer de använder, vad de vet om ursprung och om fodret och sociala frågor. Samma frågor ställdes även till flera svenska importörer och grossister som säljer lax och jätteräkor till restauranger.

De flesta visade ett svalt intresse, enbart ett fåtal företag svarade på frågor och visade någon slags förståelse för problemet. Under arbetets gång tog dock flera av restaurangkedjorna till sig information och började intressera sig.

På fisketrålarna utanför Thailands kust var arbetsförhållandena undermåliga. Många burmesiska migrantarbetare diskrimineras och kränks. Vi träffade unga män som vittnade om tvångsarbete, uteblivna löner, misshandel,

stora brister i arbetsmiljö och i vissa fall mord.

"Ibland när jag sorterade fisk kunde jag göra små misstag. Då sköt kaptenen mot mig, men vågorna gjorde att han missade", sade en fiskare till Swedwatch.

Fisken som används i produktion av fiskmjöl har en viktig roll i de marina ekosystemen och ett hårt fisketryck mot små fiskar ger effekter på hela näringsväven. Tidigare var Thailändska Gulfen ett av världens artrikaste havsområden, men mångfalden och mängden fisk har minskat dramatiskt på grund av bottentrålningen, som även river sönder korallreven. Förutom kritiska arbetsförhållanden, utfiskning och negativa ekosystemeffekter som fiskmjölsindustrin leder till, påverkas även lokalbefolkningen negativt från fabrikenas utsläpp. Fisken som används i produktion av fiskmjöl har en viktig roll i de marina ekosystemen och ett hårt fisketryck mot små fiskar ger effekter på hela näringsväven. Rapporten ledde till att flera restaurangkedjor omedelbart vidtog åtgärder för att fasa ut jätteräkor ur sortimentet samt började försöka spåra ursprunget på fodret till den fisk- och skaldjur som man erbjöd sina gäster.

/ MARIA COSNIER

I SIFFROR Årligen mals 25–30 miljoner ton fisk till fiskmjöl som används som mat i odlingar av andra fiskar och skaldjur. Cirka en fjärdedel av den svenska matkonsumtionen sker på restaurang.

FOTO JIM WICKENS

»De delar upp besättningen. Thailändarna sover längst fram i båten. Vi får sova längst ner och rullar över varandra för att det är så trångt.«

Kyaw från Burma i Thailand, 2011.

Anställda vid Babylon Factories, Dhaka, 2012.

FOTO: AMY HELENE JOHANSSON

RAPPORT: A Lost Revolution? / 2012-2013

BRANSCH: Textilindustri

LAND: Bangladesh

FÖRLORAD REVOLUTION – ELLER EN NYSS INLEDD?

RESEARCHEN INLEDDES I DHAKA på våren 2011. Då höll leverantörsansvarsfrågan på att skifta fokus. Dittills hade CSR handlat om arbetsrätt och arbetsvillkor, det vill säga situationen på fabriken. När vi berättade att vi skulle göra 30 djupintervjuer med kvinnor i deras hem om deras livssituation, hade företagen invändningar. De menade att deras ansvar slutar vid fabriken. Men i mötet med kvinnorna i de enkla plåtskjulen blev det uppenbart att vardagens vedermödor var tätt kopplade till arbetsvillkoren. När vi lade ett rättighetsraster på studien fann vi att rätten till en värdig

bostad, hälsa och rent vatten kränktes dagligen på grund av den låga lönen och det ständiga övertidsarbetandet. Det är alltså inte givet att arbetstillfällena i sig ökar möjligheterna till ett bättre liv. Studien visade att underbetalt arbete cementerar fattigdom och maktstrukturer.

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter kom ungefär samtidigt. Det bidrog till att företagen började se problemen ur ett rättighetsperspektiv. Ett år senare, på våren 2012, var det ingen som ifrågasatte varför vi hade spenderat tid i slummen. Flera bolag uppgav att kvinnornas berättelser blev

viktiga ögonöppnare. Allt fler företag har nu ett genusperspektiv i sitt CSR-arbete, fokuserar på kvinnohälsa och flera har uttalat sitt stöd för principen om levnadslön. Filmen som gjordes i samband med rapporten visas nu på fabriker i Bangladesh.

Efter fabriksraset i april 2013 ökade trycket från väst. Inom kort hade regeringen annonserat ökade minimilöner, samtidigt som förbudet mot fri facklig organisering hävdes. Internationella köpare skrev också under det avtal som ska förhindra liknande fabriksolyckor i framtiden. Var kollapsen nödvändig för att skapa verklig förändring i Bangladesh? Vi hoppas att kvinnornas revolution är påbörjad.

/ ANNA KAKULI

I SIFFROR Under 2011–2012 köpte Sverige kläder från Bangladesh för 2 miljarder kr. Under samma period exporterades kläder från Bangladesh till EU och USA för motsvarande 74,4 respektive 29,4 miljarder kronor.

NAZMA AKTER

**Ordförande
Awaj Foundation,
Bangladesh**

«De stora utmaningarna för arbetare inom textilindustrin är eländiga levnadsförhållanden, som låg boendestandard och undernäring. Problemen är en direkt konsekvens av alltför låga löner. Att levnadslöner införs är en mycket viktig fråga som

företag måste driva.

Brand- och byggsäkerhet är också en stor utmaning. Ökad medvetenhet

och gemensamma satsningar på infrastrukturutveckling är vad som behövs. Gällande dessa frågor är arbetarnas rätt att fritt organisera sig samt förbättrade relationer mellan ledning och arbetare avgörande. Alla CSR-satsningar bör utgå från fabriksgolvet och verka för arbetarna och deras familjer.

Swedwatchs granskningar av frågor relaterade till mänskliga rättigheter är kraftfulla. De sätter press på och motiverar företagen att förbättra arbetsvillkoren. Organisationen har hög trovärdighet både bland arbetare och företag för att de fokuserar på frågor som berör de kvinnliga arbetarna.»

30 kvinnor i Bangladesh om sina hemförhållanden

Antal av totalt 30 kvinnor som:

- har ett eget kök / 1
- sover på golvet / 3
- har en radio eller TV / 1
- delar rum med 2–4 personer / 19
- delar rum med 5–10 personer / 7
- delar kök med andra / 29

Tre-i-topp-önskingarna

1. Ett bättre liv för mina barn
2. En egen säng
3. En kyl

FOTOLÖTTA EKELOUND

RAPPORT: Billig, snabb och lydig m.fl. / 2004-2012

BRANSCH: Tillverkningsindustri

LAND: Kina

INGEN LEK ATT TILLVERKA SAKER

UNDER MITT FÖRSTA BESÖK i Guangdong, 2004, besökte vi en fabrik som tillverkade plastlek-saker till bland annat Åhléns, ICA och Coop. Fabrikschefen var vänlig och visade oss runt bland formgjutning, lackering och färgsprutning. Det bullrade och luktade kemikalier. Vi gjorde ett avbrott för lunch och återkom sedan till fabriken. Direkt fick jag känslan att något inte stämde. Det var alldeles tyst. Sedan kom synintrycken. Arbetarna satt vid sina arbetsplatser, men arbetade inte. De sov i sittande ställning,

alla med huvudena nedböjda över arbetsbänken eller det löpande bandet, som om en sagofe hade gått runt och viftat med sitt spö och låtit alla sjunka ner i en djup sömn på ett ögonblick. Fabrikschefen förklarade att arbetarna inte ville förlora tid genom att gå tillbaka till sina sovsalar under lunchen, utan stämplade in direkt efter att de ätit upp sin mat och lade sig sedan att sova.

På samma fabrik mötte vi två unga kvinnor på fabriksgården som höll upp en tredje kvinna

mellan sig. Fabrikschefen meddelade på samma självklara vis att hon antagligen svimmat och var på väg till sjukstugan. »Hon har nog sparat in på frukosten. De snålar och försöker spara så mycket som möjligt till sina familjer som bor i inlandet«, sade chefen.

Vid denna första granskning av leksaksindustrin fann vi att de unga migrantarbetarna sällan hade kontrakt, de kände inte till sina rättigheter och hade olagligt långa arbetsdagar utan korrekt övertidsersättning. Effekten av de västerländska köparnas uppförandekoder verkade snarare vara fusk och dubbel bokföring på fabrikerna än förbättrade arbetsvillkor.

Fem år senare, 2009, återkom vi till ett antal av fabrikerna. Glädjande nog var förhållandena avsevärt bättre på flera punkter. Framför allt var arbetarna mer kunniga och insatta i sina rättigheter. Strejker blev allt vanligare och arbetsgivarna var tvungna att erbjuda bättre villkor för att behålla sina anställda. Antalet korrekta övertidsersättningar och anställningskontrakt hade också ökat.

NÄR JAG ÅTERIGEN HADE FÖRMÅNEN att besöka Guangdong på våren 2012, denna gång inom hobby- och verktygstillverkning, var intrycken blandade. Många arbetare uttryckte att de inte finner sig i vad som helst. Medvetenheten om omvärlden hade ökat, strejker och krav på högre löner var vardagsmat. Arbetsgivarna verkade förstå att kraven från köpare och arbetare är långsiktigt bra för alla parter. Strejker

»Fabrikschefen meddelade på samma självklara vis att hon antagligen svimmat och var på väg till sjukstugan.«

erna och oroligheterna hade tvingat myndigheterna att implementera lagstiftningen, de verkade faktiskt mena allvar den här gången.

Men arbetsmiljön och en del av arbetsvillkoren på vissa av fabrikerna var förvånansvärt dåliga. På en av de sämsta fabrikerna, som tillverkade solstolar till svenska detaljhandelskedjor, var ljuset i metallverkstaden medeltida dunkelt. I skärande ljud arbetade män så svetten lackade med att böja till stolsben till strandstolar. De jobbade på ackord i 8–11 timmar långa arbetspass med en ledig dag i månaden. Efter att ha sett detta är det faktiskt svårt att sjunka ner och slappna av i en solstol.

VAD KAN MAN LÄRA av de sovande leksakstillverkarna och de ackordsarbetande metallarbetarna? Det bästa vore förstås om de själva kunde värna sina rättigheter genom fackförbund. När det inte är möjligt har de köpande företagen en viktig uppgift att bygga upp alternativa kanaler och system för de anställda att väcka klagomål och föra dialog med fabriksledningen. Eftersom pressade priser och ledtider betyder pressade arbetsvillkor på fabriksgolvet måste inköp integreras med hållbarhetskraven.

/ KRISTINA ARESKOG BJURLING

I SIFFROR År 2012 exporterade Kina leksaker till EU för 17 miljarder kronor. Forskning visar att svenska barn i åldrarna 3–5 år i genomsnitt har 500 leksaker var.

Kvinnor kan i regel inte själva skriva avtal med företag eftersom de inte är traditionella markägare.

Aminata Kabo,
Sierra Leone, 2012.

RAPPORT: Utan mark, utan makt / 2013

TEMA: Näringsliv och bistånd, bioenergi, landrättigheter och kvinnors rättigheter

LAND: Sierra Leone

MARK, MAKT & MAT

DET ÄR JOBBEN SOM SKA leda till utveckling. Själva arrendet på knappt 55 kronor per hektar och år räcker inte för att försörja de stora familjerna. Minst 2 000 nya jobb har utlovats. Men i själva verket är många av dem säsongsanställningar som nästan 14 000 personer i området konkurrerar om. Kvinnorna har sämre chanser till arbete än männen. Eftersom de inte får äga mark har de haft begränsat inflytande i förhandlingarna om marken och får sällan del av arrendet. Ändå är det kvinnorna som i första hand brukar den.

”Det är bara män som fattar beslut här. Vi kvinnor var inte med i förhandlingarna om marken, den marken som våra barn skulle få”, sade en kvinna till Swedwatch.

Med hjälp av 90 miljoner svenska biståndskronor som kanaliseras via Swedfund odlar Addax Bioenergy sockerrör i Sierra Leone. Sockerrören ska producera etanol till den europeiska marknaden och sockerrörsresterna ska omvandlas till elektricitet i Sierra Leone. En huvudrekommendation från Swedwatch är att inkludera kvinnorna i högre grad. Swedwatch har sedan rapporten skrevs en pågående dialog med Swedfund om kvinnors rättigheter och markfrågor.

/ MALENA WÄHLIN

I SIFFROR År 2012 gick en procent, 355 miljoner kronor, av den svenska biståndsbudgeten till Swedfund som investerar i utvecklingsprojekt i högriskländer.

FOTO MALENA WÄHLIN

JAKTEN PÅ SKATTEN

VI STÅR MITT I röran. Röran av allt för många, allt för fattiga, allt för fulla. Mitt i utanförskapet, »det globala utanförskapet» som svenska regeringen säger. Platsen är ett av Lusakas slumområden under regnperioden i januari 2013. Det är söndag eftermiddag och många av männen är lediga vilket allt för ofta betyder att bekymren bedövas genom supande. Vi är här för att prata med människor om vad de skulle behöva för att få ett drägligt liv. Svaren är givna: rent vatten, hus som inte läcker, skolor till barnen och fungerande sjukvård som man har råd med.

I FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter står det att envar har rätt till mat, bostad och rent vatten. Staterna är skyldiga att skydda dessa rättigheter för sina medborgare. Men vad händer om de utländska investerarna drar ner skattebetalningen till ett minimum?

Det är vad som skett i flera kända fall inom främst gruvindustrin i Zambia. Att globalt verksamma bolag betalar skatt i utvecklingsländerna där de bedriver verksamhet är grundläggande för att företagandet ska kunna leda till en hållbar utveckling.

Swedwatch åkte till Zambia för att undersöka hur de svenska företagen i landet agerar och resonerar kring skatt. Varken Atlas Copco, Sandvik, Ericsson eller SKF hade gjort sig skyldiga till aggressiv skatteplanering. Men inget av företagen hade heller definierat skatteplanering som en hållbarhetsfråga. De ville inte heller uppge några siffror. Redan vid lanseringen av rapporten verkade dock flera av företagen vilja att utveckla sitt hållbarhetsarbete till att inkludera skattefrågan. Troligen kommer vi få se fler storföretag anta offentliga skattepolicies. Desto större chans att Zambias regering kan genomföra satsningar i Lusakas slumområden, så att invånarna där får vakna torra på morgonen, även under regnperioden.

/ KRISTINA ARESKOG BJURLING

I SIFFROR Varje år förlorar utvecklingsländerna minst 5,3 biljoner kronor, motsvarande 603 miljoner euro, i olovliga finansiella flöden. Se exemplet nedan. Illustration: Daniel Fagerström

Skördesäsongen i Panama, 2008.

FOTO JOEL CARILLET

RAPPORT > Chokladens mörka hemlighet m.fl. / 2005-2011

BRANSCH > Kaffe- och kakaoindustri

LAND > Brasilien, Guatemala, Ghana och Elfenbenskusten

MER SCHYSSTA BÖNOR

2006 PUBLICERADE SWEDWATCH en rapport om förhållandena på kakaoplantagerna i Ghana och Elfenbenskusten. Barnarbete, tvångsarbete och hälsovådlig användning av bekämpningsmedel var några av de problem som studien visade på. I kaffeindustrin har utmaningarna sett likadana ut. Kritiska rapporter har bidragit till att branschinitiativ utvecklats för att förbättra situationen för odlare och arbetare. Bland annat har situationen med barnarbete i Latinamerika förbättrats avsevärt. Bland konsumenter finns en ökad efterfrågan på schysst odlade bönor. Och företagen agerar. Inom de närmaste åren satsar många svenska och internationella aktörer på

100 procent certifierade kakao- och kaffebönor, samtidigt som man ingår i branschinitiativ som utbildar bönder i bättre jordbruksmetoder. Men många problem kvarstår, framför allt är barnarbete på kakaoplantagen i Västafrika fortfarande vanligt. Få företag gör egna kontroller på plantagen, vilket är en förutsättning för att kunna motverka barnarbete och andra missförhållanden.

/ LINN NILSSON

I SIFFROR I Sverige dricker vi cirka 9 liter kaffe och äter drygt 7 kilo choklad per person och år. De största kaffe- och chokladföretagen i Sverige satsar på 100 procent certifierade bönor inom de närmaste åren.

FOTO BRIC

I en verkstad i Sialkot tillverkas saxar till svenska landsting. Pakistan, 2009.

RAPPORT > Vita rockar, vassa saxar m.fl. (2007-2011)

BRANSCH > Kirurgiska instrument, sjukvårdstextilier och offentlig upphandling

LAND > Pakistan, Indien, Malaysia och Thailand

ARBETARE SJUKA AV SVENSK SJUKVÅRD

OFFENTLIG UPPHANDLING INNEBÄR en enorm möjlighet till påverkan. Sverige har förbundit sig att följa FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och ILO:s kärnkonventioner. Det borde därmed vara självklart att staten ser till att dessa internationella riktlinjer omsätts i praktiken vid upphandling av varor och tjänster till staten, landstingen och kommunerna.

Så var inte fallet 2006, när Swedwatch tog sig an uppgiften att undersöka produktionen av varor som landstingen köper in: enkla instrument som nagelsaxar och peanger från Pakistan samt sjukhustextilier från Indien.

På bakgatorna i Sialkot låg verkstäderna nära varandra. I smutsiga, nedgångna och mörka lokaler satt män på golvet och slipade

och putsade nagelsaxar på ackord till europeiska sjukhus. Arbetsrelaterade sjukdomar var vanligt. Ett par månader efter besöket i Pakistan besöktes produktionen av patientkläder i södra Indien. Vi reste till arbetarnas bostäder på söndagen för att höra om deras villkor på fabriken. Trots att barnen var små fick de ofta vara ensamma långa kvällar. En kvinna sade att visst, hon ville jobba övertid, men inte till elva varje kväll! Även här vittnade de anställda om arbetsskador från stående arbetsmoment 13 timmar om dagen.

Nyheten att svensk sjukvård gör arbetare i Indien och Pakistan sjuka slog ner med stor skräll. I mars 2007 visades Swedwatchs filmade material i Kalla fakta på TV4. Kritiken var stark mot landstingen som inte gjorde vad

privata företag gjort i årtal: ställt etiska krav på produktionen, och följt upp dessa. De stora landstingen och regionerna hade redan inlett ett projekt för hållbar upphandling. De fick nu draghjälp av debatten. Under loppet av 2007 hade alla svenska landsting politiska beslut om att införa den uppförandekod med sociala krav gällande arbetsvillkor och miljöhänsyn som projektet tagit fram. Nu återstod bara att genomföra kraven i praktiken.

Resan med fabriksinspektioner och förbättringsarbete kommer att pågå länge. Europeiska nätverk inom offentlig upphandling har bildats, lagstiftning skärpts. I juni 2013 sattes ännu en milstolpe när de svenska landstingen lanserade den digitala Uppföljningsportalen som Swedwatch var med och tog fram underlagen till. Sedan 2008 har Swedwatch även genomfört fabriksrevisioner på uppdrag av både landsting och kommuner, varifrån fotona ovan kommer. Resan fortsätter! / KRISTINA ARESKOG BJURLING

I SIFFROR Varje år gör stat, landsting och kommuner närmare 20 000 upphandlingar till ett värde av 600 miljarder kronor.

LIAQAT JAVED Backwards Rehabilitation and Improvement Commission, Pakistan

»Arbeters rättigheter i Pakistan har kränkts sedan långt tillbaka i tiden. Det fanns en tid då fackföreningar försökte etablera nätverk för att bistå och organisera

arbetare, men de senaste åren har facken försvagats. Många fabriksägare sätter upp förbudslappar

mot fack utanför porten.

BRIC har samarbetat med Swedwatch sedan 2006. Vi har intervjuat arbetare och fabriksägare för att undersöka arbetarnas situation på fabrikena. Swedwatchs rapporter har definitivt påverkat situationen för arbetarna, det har våra uppföljande intervjuer med arbetarna visat. Krav från konsumenter i Sverige och andra köparländer har påverkat arbetarnas situation till det bättre. Så länge som kunderna ställer sociala och miljömässiga krav på tillverkarna i Pakistan har vi ett verktyg som kan förbättra situationen och bidra till en hållbar utveckling. Men det behövs kontinuitet och regelbundna uppföljningar.

Medan BRIC har fokuserat på att belysa arbetarnas situation inom tillverkningen av textilier och kirurgiska instrument, har Swedwatch lyft frågan till en internationell agenda genom att ge arbetarna en röst och visa på den farliga arbetsmiljön som de anställda arbetar i. Detta är det enda sättet att sätta press på producenterna och få till stånd förändring. BRIC och Swedwatch har båda spelat en viktig roll i det arbetet. «

Yanacocha
i Peru är
Latinamerikas
största
guldgruva.

FOTO: EL BUENINERO / WIKIMEDIA

3

FRÅGOR:

CARINA LUNDBERG MARKOW

Chef ansvarsfullt ägande,
Folksam

Hur har svenska företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

Svenska företag har tagit stora kliv framåt när det gäller hållbarhet. Uppförandekod, miljömål, GRI-redovisning, FN:s Global Compact är numera vanligt förekommande. Ansvar stannar dock oftast vid företagets dörrar. Det räcker inte att endast följa lokala lagar.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

Idag är den stora utmaningen för företagen att säkerställa att alla fina principer implementeras och följs ner i dotterbolag, divisioner och underleverantörer. Den framtida utmaningen är att tackla de stora samhällsproblem som klimatförändringarna medför.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Våra kunder bryr sig om hur svenska företag agerar utomlands och det är därför en viktig fråga för Folksam. Swedwatch behövs som en oberoende granskande part. Granskningen är ofta tuff men alltid underbyggd med fakta. I vissa fall skulle granskningen kunna vinna på en mer långtgående dialog med det granskade företaget och dess ägare.

RAPPORT: Rena guldgruvan? / 2011

BRANSCH: Gruvindustri

TEMA: AP-fondernas investeringar

PENSIONSGULDET

PÅ ÖVER 3 000 METERS HÖJD, i peruanska Anderna, ligger guldgruvan Yanacocha som delvis ägs av svenska pensionssparare. Gruvan producerar nästan 50 ton guld om året. Trots det är befolkningen i området fattigare än genomsnittet i Peru. Swedwatch besökte området 2011 och såg att spänningarna mellan lokalbefolkningen och företaget var på väg att eskalera. Gruvans stora vattenförbrukning hade länge upprört de boende i området. Enligt

många av dem som vi pratade med hade gruvan också lett till vattenföroreningar och konflikter om marken. Flera av människorättsaktivisterna som protesterat mot gruvföretaget hade utsatts för anonyma dödshot.

Bara några månader efter vårt besök ledde protesterna mot den nya gruvan Minas Conga, en utvidgning av Yanacocha, till att halva Perus regering fick avgå. Tusentals människor protesterade på gatorna och undantagstillstånd

utlystes. Flera personer dog i sammandrabbningarna. Idag har gruvföretaget fått bakläxa av myndigheterna. Innan den nya gruvan kan fortsätta anläggas måste befolkningens vattentillgång garanteras. I Sverige har debatten om våra pensionspengar fortsatt. Enligt den senaste statliga pensionsutredningen behöver AP-fonderna utveckla sin värdegrund. Etikrådet, som samordnar AP-fondernas etikarbete, driver sedan 2011 ett gruvprojekt för att se hur branschen arbetar med hållbarhetsfrågor.

/ MALENA WÄHLIN

I SIFFROR AP-fonderna äger aktier för runt 350 miljoner kronor i det amerikanska gruvföretaget Newmont Mining som successivt utökar sin närvaro i Yanacocha med den nya gruvan Minas Conga.

Tillverkning / Låga löner och långa arbetsdagar är ett ständigt problem på fabrikerna i Asien där mobiltelefoner och datorer sätts samman. Swedwatchs intervjuer visade att arbetarna:

- > arbetar stående i högt tempo
- > utsätts för farliga kemikalier
- > förbjuds att bilda fackföreningar
- > arbetar olagligt mycket övertid

Mineralutvinning / Metaller i elektronik utvinns i Centralafrika, ofta i konflikt-områden. Gruvarbetarna arbetar under svåra förhållanden, många är minderåriga. Användandet av kvicksilver och cyanid vid guldutvinning förstör miljön och grundvattnet.

Elektronikavfall / Elektronikskrot skeppas till Asien och Afrika där metaller och plast återvinns med hälso- och miljöfarliga metoder, ibland av barn. De har inte kunskap eller resurser att skydda sig och utsätts för giftiga ämnen.

HELA EL-KEDJAN UNDER LUPP

Från mineralgruvor i östra DR Kongo via löpande band i Vietnam till rykande avfall i Indien och Ghana. Elektronikprylars livscykel är snårig och riskfylld.

2007 VAR SWEDWATCH MED och startade den europeiska kampanjen makeITfair som arbetat för hållbar produktion och konsumtion av elektronik. Sedan dess har elektronikbranschen granskats i nio rapporter. Hela tillverkningskedjan har granskats; utvinningen av metaller, sammansättningen av produkter och hanteringen av elektronikavfall. Rapporterna har avslöjat

usla arbetsvillkor på mobiltelefonfabrikerna i Kina, Vietnam och Filippinerna och akut miljöförstöring på de platser i Indien och Ghana där gammal och trasig elektronik dumpas.

Till en början hävdade företagen att det var omöjligt att ha kontroll på produktionskedjan eftersom en mobiltelefon kan innehålla delar från ett femtiotal fabriker runt om i världen.

Men kritiken ledde till att industrin tog ett större ansvar. Idag hållbarhetsredovisar multinationella elektronikföretag som Hewlett Packard och Apple enligt GRI (Global Reporting Initiative) och Apple har offentliggjort sina leverantörslistor.

MakeITfair har även pressat elektronikindustrin att agera i frågan om konfliktmineraler. Företagen har utvecklat flera branschinitia-

tiv för att ta itu med problemen, lagstiftning har skärpts och vi konsumenter får allt större möjlighet att välja rättvist och grönt. Frågan är bara: hur ska vi minska vårt slit- och slängbeteende när det gäller elektroniska prylar?

Fotnot: Fair Trade Center och Svenska kyrkan ingick också i svenska delen av makeITfair.

PARUL SHARMA

Människorättsjurist, The Academy for Human Rights and Business

Hur har företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

Ansvarsarbetet är på väg in i en nästa fas, där stora företag blir mer benägna att arbeta med frågor som mänskliga rättigheter. Det finns en ökad tydlighet från ägare och investerare. I vissa produktionsländer som Indien och Kina, har arbetarnas kunskap om sina rättigheter ökat markant sedan 2003.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

I Afrika är utmaningen indiska och kinesiska investeringar där afrikaner undrar varför västerländska företag kräver så mycket och indier och kineser ingenting. Överlag är utmaningarna för bolagen idag att förstå riskhanteringsarbetet och vikten av verklig kompetens i frågor som rör affärer i högriskländer.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Swedwatch har bidragit markant med kunskap om arbetarnas utsatthet i världen. Att förmedla exploatering och öka medvetandegraden i en tid då dessa frågor fortfarande inte var prioriterade är något som gör Swedwatch unikt! Det är viktigt att Swedwatch behåller sin väktarroll.

SASJA BESLIK

Chef för Ansvarsfulla Investeringar & Ågarstyrning, Nordea

Hur har företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

Svenska företag har blivit allt mindre svenska och allt mer internationella. Arbetet med relevanta miljö-, sociala- och affärsetiska aspekter har blivit mer konkret och tydligt. Utmaningen är att förstå hur dessa aspekter går ihop med bolagens "vanliga" affärsstrategi.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

CSR kräver att man omvärderar delar av affärsmodeller, idag är det få företag som ens har påbörjat detta. Framtiden bär med sig många stora förändringar i klimat och demografi och nya regleringar kommer att krävas. På sikt kommer CSR att förlora sin särställning och bli en del i bolagens DNA.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Swedwatch är en otroligt viktig aktör. Det handlar både om innehållet men också om frågeställningarna. Swedwatch sticker ut även i internationell jämförelse. Jag ser framför mig Swedwatch i fler utbildningssammanhang både i Sverige och internationellt, med snabbare, kortare, kärnfulla rapporter som når en bredare publik.

DAG KLACKENBERG

Vd för Svensk Handel

Hur har företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

Svensk Handel var en av de första näringslivsorganisationer som tog upp CSR-frågor. Vi möttes av frågetecknen, men den internationella priskonkurrensen hade drivit fram behov av tillsyn, kontroll och begränsningar. Några av våra medlemsföretag förstod snabbt. Man ville inte bli förknippad med osunda arbetsvillkor eller miljöfarliga produkter.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

Spårbarhet, vare sig det gäller korruption, kemikalier, barnarbete eller fackliga överenskommelser. Jag har stor förståelse för att facken vill ha globala ramavtal för företag med verksamhet och egna anställda i andra länder.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Det vore naivt att tro att marknader i en marknads ekonomi inte behöver granskning och regler. Swedwatch spelar en viktig roll och har bidragit genom att inte vara alarmistiska. Det har skett en förflyttning från att Swedwatch varit polis och pekat finger till att vi nu kan ha ett erfarenhetsutbyte.

BILD BJÖRN MATTSSON

FOTO JOAKIM WOHLFEIL

»Jag kanske dör av alla gifter, men har jag inget jobb dör jag ju ändå.«

Jean-Pierre vaskar guld för hand på svenska Mineral Invests mark i DR Kongo, 2012.

VAD ÄR VIKTIGT FÖR DIG SOM UNG KONSUMENT?

Karim Karim, 17 år

– Jag såg bilder från byggnaden som kollapsade i Bangladesh. För mig är det viktigt att arbetarna respekteras och får ordentligt betalt. Det är vad kvalitet betyder för mig, och det är företagens ansvar. Men politikerna har också ett ansvar, att ställa tydligare krav på företagen. Mitt ansvar som konsument är att fortsätta handla, jag tror inte på bojkott utan vill gärna tro att jag hjälper arbetarna genom att fortsätta handla, annars blir de arbetslösa.

Leo Sahlin, 18 år

– Konsumentmakt är såklart viktigt men vi konsumenter är ju dumma i huvudet. Vi vill bara köpa det billigaste och det som är lättast. Därför är det så viktigt med organisationer och lagstiftning som hjälper fram ekologiska produkter, att det finns större organ som stöttar för själv känner man sig som en droppe i havet. Det kanske bara är båg det företagen säger till mig som konsument, så det är viktigt att det som företagen säger granskas. I skolan skulle vi granska ett leverantörsled och vi fick inte reda på någonting. Företaget sa bara "vi gör vårt bästa".

Felicia Sundberg, 19 år

– Det är viktigt att försöka köpa så mycket ekologiskt som möjligt men priset är ofta avgörande, speciellt när man är ung och student. Det är också svårt med alla certifieringar, svårt att veta vilka som är bäst. Om några år när jag har en egen ekonomi kommer jag ha större möjlighet att kunna påverka genom min konsumtion. Viktigast för mig är att människorna som producerar varorna har det bra.

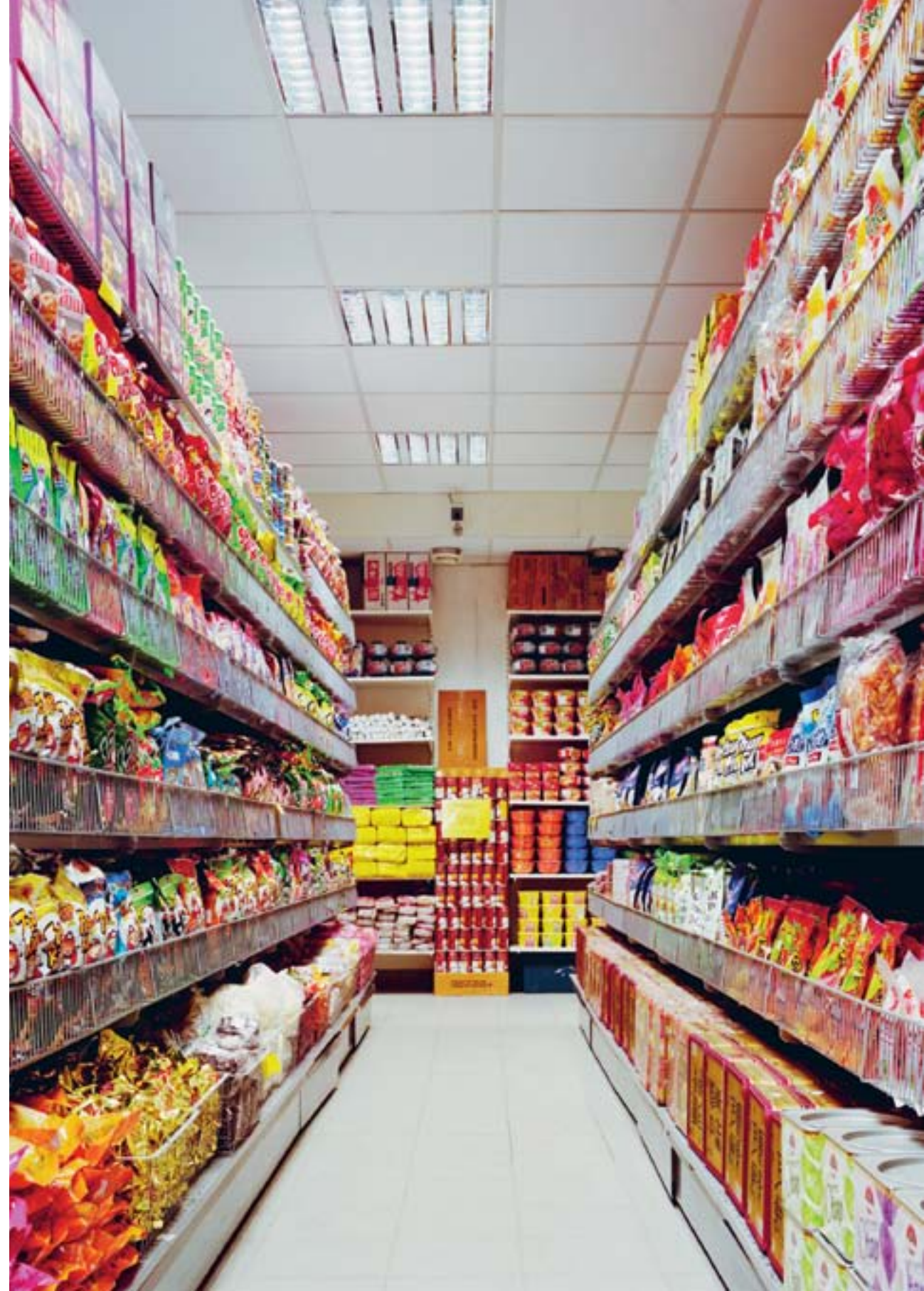

FOTO COPYRIGHT JENS ASSUR. FRÅN SERIEN HUNGER.

FRÅGOR:

KERSTIN LINDVALL

Chef Corporate
Responsibility, ICA

Hur har företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

Många har utvecklat spårbarhet, kontroll och transparens i sin värdekedja. Svenska företag idag är också väl medvetna om att det är en självklarhet att man tar ansvar för sina produkter från tillverkning till försäljning. Det ingår i hygiennivån. Det har i många fall lett till bättre arbetsförhållanden och minskad miljöpåverkan i produktionsländerna.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

Det vore bättre att fokusera mer på kapacitetsuppbyggnad hos leverantörer snarare än att inspektera och finna fel. Utmaningen är att det kräver långsiktiga relationer med leverantörer och att man har god kunskap om de lokala förutsättningarna där tillverkningen sker.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Externa granskningar och rapporter utvecklar vårt hållbarhetsarbete. Många organisationer som Swedwatch har stora kunskaper som ICA har kunnat få ta del av genom de granskningar och rapporter som gjorts och genom dialog-samtal som förts.

MIKAEL SALO

Chefredaktör,
Miljöaktuellt

Hur har företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

Näringslivet har långsamt blivit bättre, fler företag tar ett större och tydligare ansvar. För pionjärerna har CSR-frågan integrerats i verksamheten och blivit en affärsstrategisk fråga. OECD, FN och nu senast EU har kommit med tydliga och ambitiösa riktlinjer, och ISO 26 000 börjar bli ett viktigt verktyg. Dock saknas fortfarande lagstiftning som drivande kraft.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

Klimatförändringen är den mest akuta utmaningen. Beslut och åtgärder från såväl global och nationell politik som näringslivet misslyckas att gå i linje med vad vetenskapen säger. Än kan vi hålla temperaturökningen under två grader, men åtgärder brådskar.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Swedwatch har spelat och spelar fortfarande en väldigt viktig roll som vakthund. Med granskande rapporter som ofta får stor genomslagskraft driver man på förändring genom att avslöja brister och missförhållanden.

BENGT E JOHANSSON

CSR-ambassadör,
Utrikesdepartementet

Hur har företags CSR-arbete utvecklats sedan 2003?

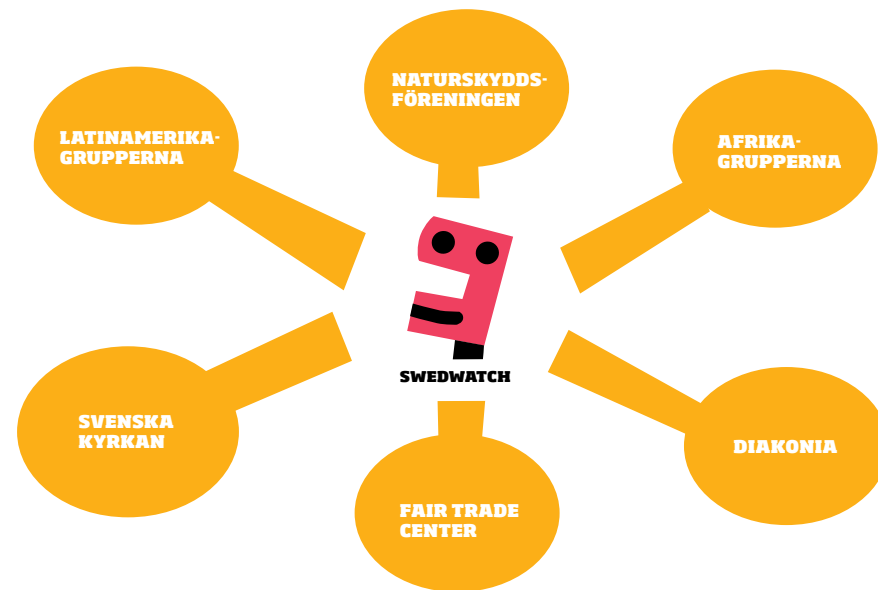
Få områden har förändrats så mycket i företagens värld de senaste åren som CSR-arbetet. Den största förändringen är att företag behöver granska sina leverantörer, ibland i flera led. Mediebevakningen och allmänhetens ökade intresse har varit starkt bidragande till denna utveckling.

Vilka utmaningar ser du idag och imorgon?

De globala leverantörskedjorna. Fisk fångas på någon plats i världen, rensas i ett annat land, förpackas i ett tredje och konsumeras i ett fjärde land. En positiv aspekt är att det skapar sysselsättning i u-länder. Se på utvecklingen i Kina, Bangladesh, Indien, Kambodja och Afrika söder om Sahara.

Vilken roll spelar Swedwatch?

Jag är imponerad av hur djupt man grävt i frågor och att man upprätthållit en konstruktiv dialog med de svenska företagen. Detta seriösa arbete skulle, enligt min personliga uppfattning, få ännu större genomslagskraft om man använde något mindre kvällstidningsliknande titlar och rubriker.

Det här är Swedwatch

MED SINA NÄRMARE 50 MILJONER invånare är Tanzania ett av Afrikas största länder. Men vore Tanzania ett svenskt företag skulle landet bara nått och jämnt ta sig in på topp-5-listan över Sveriges största företag sett till omsättning. Internationella företag representerar en enorm ekonomisk och politisk makt, inte minst när de verkar i svaga ekonomier. Med denna makt följer

ett ansvar – och en enorm potential! Det var därför en handfull svenska civilsamhällesorganisationer startade Swedwatch 2003. Idag är vi sex medlemsorganisationer med en representant var i styrelsen.

Genom våra nätverk med partnerorganisationer över hela världen ser vi hur ansvarsfulla företag kan lyfta människor och ibland hela samhällen. Men vi ser också de förödande effekterna

av hänsynslös rovdrift på både människor och miljö. Syftet med Swedwatch är att skapa ett medvetande hos både företag, beslutsfattare och allmänhet om makten, ansvaret – och potentialen.

När vi lyckas med vårt jobb bidrar vi till att skapa hållbara, lönsamma och lokalt förankrade affärsmodeller för företagande i länder med enormt komplexa problem och utmaningar.

Eller om man hellre vill – Swedwatch bildades för att vi tror att en bättre värld är möjlig.

Henrik Fröjmark

Ordförande i Swedwatch 2011–2013

Våra rapporter!

De är på svenska eller engelska och nedladdningsbara. Du hittar också filmer, bilder, utbildningsmaterial för gymnasiet och en massa kringmaterial på www.swedwatch.org.

Twitter

Facebook info@swedwatch.org

Vem bestämmer rapportämne? Kansliet och styrelsen. Ibland får vi tips.

Vem finansierar Swedwatch? Sida är huvudfinansiär. Swedwatch gör även uppdrag.

REDAKTÖR & ANSVARIG UTGIVARE Viveka Risberg **REDASSISTENT** Linn Nilsson

GRAFISK FORM Anders Birgersson **TRYCK** Norra Skåne Offset, september 2013

TACK TILL F.d. kanslichef Örjan Bartholdson, alla tidigare och nuvarande medarbetare.

Denna publikation är finansierad av Sida, som dock ej medverkat vid utformningen och ej heller tar ställning till publikationens innehåll.

